

Sesja: Systematyka i bioróżnorodność pasożytów – cz. II

Sesja ta odbyła się w ramach XX Zjazdu PTP dnia 4 września 2004 r. Przewodniczyli jej prof. Anna Okulewicz, prof. Teresa Pojmańska i prof. Stanisław Kazubski.

We wprowadzeniu prof. Okulewicz przypomniała, że w wyniku działalności człowieka stale maleje liczba gatunków flory i fauny naszej planety, co zagraża różnorodności biologicznej. Pierwszym krokiem do jej ratowania jest skatalogowanie żywych organizmów. Utworzenie wykazu gatunków fauny europejskiej wynika z realizacji Piątego Projektu Ramowego Unii Europejskiej *Fauna Europaea* do którego również przystąpiła Polska.

W trakcie sesji prezentowano niektóre rezultaty tej działalności, a także inne zagadnienia, związane z różnorodnością biologiczną pasożytów.

Profesor Stanisław Kazubski przedstawił, na podstawie danych uzyskanych z piśmiennictwa, różnorodność biologiczną pasożytniczych pierwotniaków Polski. Ogółem w naszym kraju odnotowano 647 gatunków pasożytniczych pierwotniaków, co stanowi 56,25% wszystkich krajowych gatunków tego taksonu. Wśród pierwotniaków pasożytniczych znajduje się 50 gatunków Microsporidia; 50 gat. Myxozoa; 262 gat. Apicomplexa – w tym 143 gatunki gregaryn, 111 gat. kokcydii, 6 gat. krwinkowców i 2 gat. piroplazm; 201 gat. orzęsków; 15 gat. pełzaków. Wśród wiciowców odnotowano 7 gat. Diplomonadida, 23 gat. Kinetoplastea, 14 gat. Trichomonadida i 2 gat. Retortamonadida. Prelegent podkreślił, że dotąd opisano w Polsce 141 nowych gatunków. Pierwotniaki będące pasożytami człowieka i związane z jego środowiskiem są obiektem badań w wielu ośrodkach naukowych i na ogół dobrze poznane.

Różnorodność gatunkową komarów z podrodziny Culicinae występujących na terenie Wrocławia przedstawiła prof. Elżbieta Lonc referując wyniki trzyletniego zespołowego monitoringu larw. Badaniami środowiskowymi objęto 12 stanowisk zlokalizowanych w miejscach szczególnie dotkniętych powodzią w roku 1997. Stwierdzono występowanie i rozwój 8 gatunków hematofagicznych, antropofil-

nych komarów, co stanowi tylko 17% krajowych gatunków, mniej niż w większości miast Polski. Wszystkie te synantropijne gatunki: *Culex pipiens*, *Culiseta annulata*, *Aedes excrucians*, *Ae. sticticus*, *Ae. vexans*, *Annopheles maculipennis*, oprócz *Ae. cantans* i *Ae. communis*, są wektorami chorób. Jedynym gatunkiem rejestrowanym we Wrocławiu na początku i w połowie ubiegłego wieku jest komar widliszek – *A. maculipennis*.

Profesor Jerzy Rokicki poruszył problem wąskiej i szerokiej specyficzności hostalnej pasożytniczych nicieni ryb, która jest czynnikiem determinującym zarażenie. U odławianych ryb w polskiej strefie morza Bałtyckiego zanotowano dotąd 13 gatunków nicieni, z których *Hysterothylacium aduncum* jest spotykany u wielu gatunków ryb, a *Contracaecum osculatum* i *Pseudoterranova decipiens*, ze względu na rzadkość występowania ich żywicieli ostatecznych – fok, rzadko pasożytującymi. Na uwagę zasługuje wzrastająca prewalencja zarażenia ryb larwami *Contracaecum rudolphii* co ma związek ze wzrostem populacji kormorana czarnego. Z danych bibliograficznych wynika, że u ryb odławianych na terenie Polski liczba gatunków pasożytniczych nicieni sięga 41 (Okulewicz, w druku).

Wpływ zróżnicowanych warunków środowiskowych, jakie panowały w dwóch częściach zbiornika wodnego (jezioro Oświn), na prewalencję i intensywność zarażenia okoni metacerkariami przywr *Ichthyocotylurus variegatus* przedstawiły dr Katarzyna Mierzejewska i prof. Teresa Własow. W części jeziora, w której bez zakłóceń, ze względu na dostępność żywicieli pośrednich i ostatecznych, dochodziło do zamknięcia cyklu rozwojowego, prewalencja tego pasożyta u okoni (II żywicieli pośrednich) wynosiła 50% a średnia intensywność 16,3. Autorki nie stwierdziły dodatkowej zależności pomiędzy liczbą metacerkarii a wielkością ryb.

Niezwykłe bogactwo parazytofauny występuje u ryb łososiowatych – Salmonidae żyjących w bardzo czystych (ultraoligotroficznych) wodach jeziorowo-rzecznych basenu morza Białego w dalekiej

Karelii. Autorki (dr Y.Y. Barskaya i E.P. Ieshko) u trzech gatunków ryb: *Salmo trutta*, *Coregonus lavaretus* i *Thymallus thymallus*, odłowionych w wodach, w których panują naturalne warunki, nieskażonych czynnikami antropogenicznymi, wykazały obecność od 10 do 17 gatunków – zarówno pasożytów zewnętrznych (pierwotniaków, skrzelowców i skorupiaków) jak i helmintów. Zespół gatunków pasożytów, który występował u trzech gatunków żywicieli stanowiły: *Discocotyle sagittata*, *Crepidostomum farionis*, *Ichthyocotylurus erraticus*, *Tylodelphys clavata*, *Diplostomum volvens*, *Raphidascaris acus*, *Cystidicola farionis*, *Cystidicoloides tenuissima*, *Capillaria salvelini* i *Echinorhynchus salmonis*.

Wpływ nie tylko warunków środowiskowych, ale także odporności osobniczej na inwazje pasożytnicze, wynikającej z zabiegów hodowlanych, przedstawili prof. Bogusław Nowosad i współautorzy.

Zaprezentowano wyniki badań naturalnego zarażenia owiec ras importowanych (*Czarnogłówka* i *Wessie Alpenschaf*) i rodzimej (*Długowłnista owca polska*) – kokcydiami *Eimeria* spp. i tasiemcami *Moniezia* sp. Owce ras importowanych wykazywały bardziej intensywne zarażenie kokcydiami *Eimeria* spp., a owce rasy Czarnogłówka były częściej zarażone tasiemcami niż pozostałe zwierzęta hodowane w tych samych warunkach.

Po każdym z wygłoszonych referatów i po prezentacjach posterów toczyła się dyskusja.

Na zakończenie prowadząca sesję zaprosiła wszystkich obecnych do uczestniczenia w XVI Wrocławskiej Konferencji Parazytologicznej właśnie na temat *Bioróżnorodności pasożytów* (Wrocław-Karpacz, 9-11 czerwca, 2005).

Anna Okulewicz